

Monumentnummer*: 521221

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **10 mei 2002**
Kadaster deel/nr **82658/156**

*Woonplaats** **Tilburg** *Gemeente** **Tilburg** *Provincie** **Noord-Brabant**

Locatiennaam **Tilburg** *Locatieomschrijving*

*Kadastrale gemeente** **Tilburg** *Sectie** **N** *Kadastraal object** *Appartement aanduiding* *Grondperceel* **17917**

*Omschrijving***

Inleiding

De Jugendstil MELKSALON MET TERRAS EN DIRECTIEWONING is gebouwd in 1913 naar ontwerp van architect Jos Donders voor de Coöperatieve Tilburgsche Melkinrichting en Zuivelfabriek. Na een verbouwing met restauratie in 1994-1995 fungeert het gebouw als restaurant.

Omschrijving

Het tweelaagse pand heeft een langgerekte plattegrond. Tesaamen met de voormalige directiewoning heeft het geheel een L-vorm. Op de schilddaken met plat liggen rode tuile-du-Nordpannen. De voorgevel is opgetrokken uit crèmekleurige verblendsteen met rode voegen, de zij- en achtergevels bestaan uit bruine machinale baksteen. De voorgevel heeft diverse hardstenen accenten en ter hoogte van de onder-, wissel- en bovendorpels een dubbele rand blauwgroene baksteen als speklaag. De voorgevel bestaat uit een breed symmetrisch opgezet middendeel en daarnaast de topgevel met fabrieksentree. De brede risaliet is voorzien van een tuitgevel en wordt door lisenen gescheiden en bekroond door een opengewerkte balustrade. De zijdelen hebben op de begane grond een paneeldeur met bovenlicht en op de etage een stolpvenster. Achter de balustrade is een dakkapel met gewelfd dak en kleine roedenverdeling. De begane grond van het middendeel springt naar voren, maar wordt visueel met de zijden verbonden door een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

glazen lessenaarsdak van het terras. Op de begane grond bevinden zich twee brede etalagevensters. Het balkon hierboven heeft een ijzeren balustrade met geometrische Jugendstil motieven. Naast de openslaande deuren bevinden zich aan weerskanten twee schuifvensters, alle met glas-in-lood bovenlicht.

De hardstenen lateien zijn van verdiepte decoratie en profielrand voorzien. Hierboven is een tegeltableau geplaatst, met geel fond en rode belettering. Aan weerskanten van de naam: "Coöperatieve Tilburgsche Melkinrichting en Zuivelfabriek" twee wapenschilden. Op deze schilden zijn kruiken, kruis met ploeg en de afkorting C.T.M. aangebracht. Vlak boven dit tableau vijf kleine zolderramen onder aansluitende lateien. De tuitgevel heeft een getrapte hardstenen fries met afgeronde afdeklijst. De voormalige entree heeft een getoogde topgevel, tussen lisenen met gedecoreerde hardstenen kopstukken. Op de begane grond bevinden zich de rechtgesloten houten poortdeuren met panelen en ijzeren deurroosters. Hierboven is een hardstenen plaquette ingemetseld. "Deze inrichting is gesticht in 1914 door M.J. Haan, voorzitter, J.J. v.d. Hout..." (etc.) Op de etage twee stolpvensters en onder de topgevel twee gekoppelde zolderramen. De topgevel is afgewerkt met hardsteen in het fries en een afgeronde daklijst met bolmotief aan de uiteinden. De rechterzijgevel is vrijgekomen na afbraak van het belendende pand en is geheel blind. Links is het pand vastgebouwd aan de voormalige directiewoning.

De achtergevel is deels oorspronkelijk, deels in stijl gewijzigd nadat de achterliggende zuivelfabriek in 1994 werd afgebroken. Er zijn vier, van links naar rechts steeds vooruitspringende delen te herkennen. Achter de fabriekspoort bevindt zich een achterpoort en daarboven een balkon met ijzeren hekwerk en openslaande deuren. Hiernaast een deel met getoogd raam en op de etage een rondboogvenster. Vervolgens een deel met brede deurpartij en daarboven een samengesteld breed raam. Tenslotte volgt het deel, dat aan de achtergevel van de voormalige directiewoning is gebouwd. Op de begane grond twee vensters en een deur; het zadeldak is deels uitgebouwd tot plat dak.

De houten lambrizing, de houten paneeldeuren, het tegelwerk en het parket hebben na te zijn gerestaureerd grotendeels hun oude plaats in het restaurant teruggekregen. Deels zijn deze onderdelen herplaatst in andere gedeelten van het gebouw.

De twee- tot drielaagse directiewoning heeft een langgerekte plattegrond met een knik en wordt bekroond door een hoektoren. Op het afgeplatte schilddak liggen rode tuile-du-Nordpannen. De voorgevel en de rechterzijgevel zijn opgetrokken uit crêmekleurige verblendsteen met rode voegen, de andere uit bruine machinale baksteen. Links bevindt zich een gevelsteen met de naam van de architect, Jos Donders. De hardstenen plint loopt tot de dorpels van hetzelfde materiaal. Het brede middenraam wordt geflankeerd door twee smallere met dezelfde roedenverdeling. Evenals de overige ramen zijn de hardstenen lateien voorzien van verdiepte decoratie en een gewelfde profilering. Op de etage is een stolpvenster met aan weerszijden een schuifvenster geplaatst, waarvan de lateien op elkaar aansluiten. Op de hoek nog een schuifvenster, ook met een glas-in-lood bovenlicht met klaverdrie motief. Ter hoogte van de onder-, wissel- en bovendorpels bevindt zich een dubbele rand blauwgroene baksteen als speklaag. De dakpartij wordt beëindigd door een opengewerkte gemetselde balustrade. Links een liseen met een gedecoreerd hardstenen kopstuk, rechts de torenkamer met getrapte raam, dubbel boogfries en een vierzijdig tentdak met terracotta bolpiron. De rechterzijgevel sluit hierop aan met op de begane grond een smal klepvenster en rechts een vernieuwde deurpartij. Boven deze vensters bevindt zich de doorlopende glazen overkapping op ijzeren stangen van het terras. Op de etage geheel links en geheel rechts een schuifvenster. De toren heeft ook hier een getrapte raam en aansluitend de balustrade. Een dakkapel met getoogd dak en kleine roedenverdeling doorbreekt het dakvlak. De linkerzijgevel heeft aansluitend een blind deel, vervolgens een lang en een iets korter raam op de etage. Hiernaast, in het midden een rondboograam en een rondraam met glas-in-lood, waar zich de trappartij bevindt. Het rondboograam bezit een weergave van onder andere kruiken, kruis en ploeg. Vervolgens, weer verspringend, twee bredere vensters boven elkaar. De achtergevel van het

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

pand wordt hier aan het oog onttrokken door twee aanbouwtjes die bij de fabriek behoorden; een tweelaags onder plat dak en een eenlaags deel onder zadeldak.

Het terras heeft een rechthoekige plattegrond en is verhoogd gesitueerd, met een trapje als toegang. De terrazzo vloer is vervangen door betegeling. Het terras heeft een balustrade van baksteen en ijzer. Boven op de granieten plint bevinden zich hekpalen van lichte verblendsteen met rode voegen en hardstenen gedecoreerde kop. De ijzeren hekwerkjes hiertussen hebben een eenvoudige geometrische decoratie.

Rechts van het terras bevindt zich de poort met smeedijzeren openslaande deuren, die bij de fabrieksingang behoorde. De ijzeren deuren hebben een getoogde bovenzijde die aansluit bij de topgevel van de entree. Het hek staat tussen hoge verblendstenen hekpalen, met afgeronde zijden, hardstenen hoekblokjes en topdecoratie met cirkels, rechthoeken en strepen van hetzelfde materiaal.

Waardering

Het pand is van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorisch belang als voorbeeld van de sociaal-economische ontwikkeling, namelijk de versterking van de industrie en de horeca aan een door parkaanleg en nieuwbouw opgewaardeerde oudere structuur en is tevens van belang voor de typologische ontwikkeling van de melkfabriek met melksalon. Architectuurhistorisch is het pand belangrijk vanwege de stijl, de ornamentiek en de plaats in het oeuvre van de architect. Het pand heeft ensemblewaarde als onderdeel van een groter geheel, dat cultuurhistorisch, architectuurhistorisch en stedenbouwkundig van nationaal belang is. Tenslotte is het gebouw van belang vanwege de gaafheid van het exterieur en in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de stedelijke bebouwing. Het is als voorbeeld van een voormalige melksalon relatief zeldzaam.

Hoofdcategorie

Sport, recreatie, vereniging en horeca

Subcategorie

Horeca

Functie

Melksalon